

RAKKAUDESTA VALOON

ja camera obscuraan

Valokuvataiteilija Marja Pirilä innostui 1980-luvulla valokuvaamisesta, mutta miten amerikkalainen Sandy Moss siihen liittyi ja mitä tapahtui eräänä yönä vuonna 1996?

Valokuvataiteilija Marja Pirilä toteaa, että ilman rakkautta valoon hänestä ei olisi koskaan tullut valokuvaajaa. Kameran hän näkee ennen kaikkea valopiirurina.

Rovaniemellä ensimmäiset 12 vuotta elämästään viettänyt ja lukion Kemissä käynyt Pirilä on ensimmäiseltä koulutukseltaan biologi, mutta tehdessään Helsingin yliopiston biologian laitokselle gradua karpäsistä jokin alkoi vetää häntä pois sanojen ja käsitteiden maailmasta kohti kuvien maailmaa.

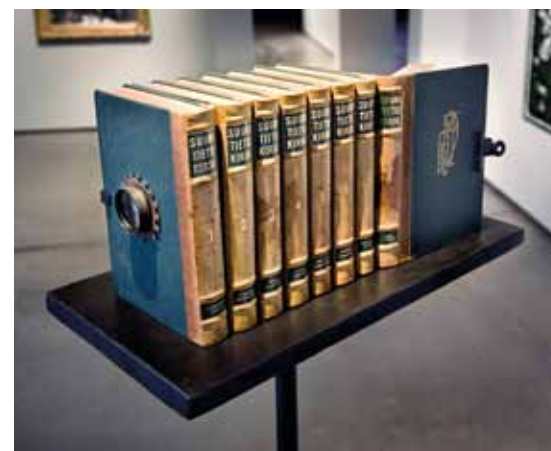
– Biologia kiinnosti mutta valokuvaus lumosi minut. Huomasin, että kuvien ja taiteen kautta pystyin kommunikoimaan ja hahmottamaan maailmaa itselleni luontevammalla tavalla.

Sandy Moss ja Abelardo Morell

Vuonna 1988 Pirilä otti vastaan läänintaiteilijan viran Oulusta ja osallistui amerikkalaisen Sandy Mossin Tornion taidekoulussa pitämälle neulanreikävalokuvauskurssille.

– Kyseessä oli nähdäkseni ensimmäinen neulanreikäkameraa taiteen välineenä painottava kurssi Suomessa. Se muutti taiteeni suunnan. Siirryin neulanreikäkuvaukseen ja samalla järjestin Oulun läänissä aiheesta kursseja, joilla toimin Sandyn assistenttina ja opin samalla lisää.

Sandy Mossin kanssa työskennellessään Pirilälle ei tullut mieleen kuvata itse camera obscura -ilmiötä, sillä kursseilla keskityttiin tarkkailemaan camera obscurassa muodostuvaa liikkuvaa kuvaa. Kunnes eräänä yönä vuonna 1996 Aperture-niminen lehti muutti kaiken. Lehdessä oli kuu-

balais-amerikkalaisen valokuvaajan Abelardo Morellin mustavalkoisia valokuvia.

– Morell oli muuttanut huoneita camera obscuroiksi ja kuvannut niissä tavallisilla kameroilla kahdeksan tunnin valotuksilla. Kuvissa oli maaginen taika. Heti seuraavana päivänä aloin tehdä kokeita camera obscuran kanssa, ja se vei minut mennessään.

Pirilä halusi camera obscura -kuviinsa mukaan värin ja ihmisen, toisin kuin Morell. Menetelmä kiehtoi myös siksi, että sen avulla tehdyt kuvat ovat kerroksellisia, yhtä aikaa dokumentaarisia ja surrealistisia.

– Tämä on hidas ja arvaamaton menetelmä, joka pakottaa pysähtymään ja hiljentymään. Pienestä ja mitättömältä tuntuvasta asiasta saattaa aueta kokonainen maailma.

Marja Pirilä: Milavida #1, 2012
pigmenttivedos, 134 x 114 cm

< Marja Pirilä ja Petri Nuutinen:
Valokuvan synty/Ensyklopedia
camera obscura, 2012
esinekooste, 145 cm (korkeus) x 75 cm x 55

CAMERA OBSCURA

- Lat. pimeä huone
- Ilmiö, jossa valo kulkiessaan reiän tai linssin läpi hämärään tilaan muodostaa sinne kuvan ulkopuolisesta maisemasta
- Hyödynnetty tieteessä ja taiteessa vuosisatojen ajan
- Ilmiöön perustuvat myös kaikki kamerat ja silmämme

Marja Pirilä: Puhuva talo # 21, 2006
pigmenttiväri, 87 x 61 cm

MARJA PIRILÄ

- Syntynyt Rovaniemellä 1957
- Valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta valokuvaajaksi 1986
- Erikoistunut camera obscura -tekniikkaan
- Useita yksityis- ja yhteisnäyttelyitä vuodesta 1988 alkaen mm. Suomessa, Ranskassa, Saksassa, Yhdysvalloissa ja Italiassa
- Julkaissut viisi valokuvakirjaa
- Valokuvataiteen valtionpalkinto vuonna 2000

Marja Pirilä: Camera obscura/Anu 2004, Tampere
kromogeeninen värikuva, 79 x 95 cm

Vanha hylätty rouva mäen päällä

Marja Pirilä on työskennellyt tänä keväänä Lapin yliopistossa Jenny ja Antti Wihurin rahaston vierailevana taiteilijana kolmen kuukauden ajan. Yliopiston Galleria Katveessa häneltä oli esillä kaksi näyttelyä: Milavida ja Valokuvan synty: ensyklopedia – camera obscura.

– Milavida-sarjani sai alkunsa löydettyäni Tampereelta hienon tyhjän talon, jonka voisin muuttaa camera obscuraksi. Se oli kuin hylätty vanha rouva kukulan laella.

Näsikallion päälle 1800-luvun lopulla valmistunut Milavida-palatsi tunnetaan nykyään Näsilinnana. Sen löydettyään Pirilän suunnitelmissa ollut kuvausmatka Villa Lanteen Roomaan siirtyi.

– Kuvausprojektin myötä Milavidan rakennuttaneen von Nottbeckien perheen traaginen historia sekä talossa sisällisso-

dan aikana tapahtuneet kauhut tulivat minulle hyvin läsnäoleviksi.

Tie Milavidaan kävi tyhjiillään olleen Pitkäniemen mielisairaalan rakennuksen kautta, jossa Pirilä toteutti Puhuva talo -sarjan.

– Vanhoissa taloissa on hieno henki, ja kaikilla niillä on myös oma ihmeellinen valonsa. Camera obscura -menetelmän avulla pimeissä huoneissa työskennellessäni valo muuttuu hyvin fyysiseksi ja tuntuu kuin keskustelisin sen ja rakennuksen kanssa.

Valo, arki ja metamorfoosi

Marja Pirilä on opettanut valokuvausta jo vuosia ja keskittynyt siinä neulanreikä- ja camera obscura -menetelmiin. Luennon nimenä on usein ollut Valo, arki ja metamorfoosi.

– Gradua tehdessäni minulle tuli tutuk-

si kärpäsen metamorfoosi, muodonvaihdo sen elinkierron aikana. Myös muuttaessani tavallisen esineen neulanreikäkameraksi, tai huoneen camera obscuraksi, tapahtuu metamorfoosi.

Camera obscuran lisäksi muut projektit ovat pitäneet taiteilijan kiireisenä. Herbarium-sarjan aiheet löytyvät luonnosta, Minä olen -sarjaan Pirilä kuvasi lasten kasvuprosessia kahdeksan vuoden ajan.

Tulevaisuudessa Pirilä jatkaa camera obscura -menetelmällä kuvaamista, myös ihmisten kanssa. Lisäksi työn alla on kolmiulotteisia camera obscura- teoksia, joita hän suunnittelee ja toteuttaa yhdessä Petri Nuutisen kanssa. Camera obscura kiehtoo häntä edelleen.

– Se on maaginen ilmiö – yhtä aikaa tuttu ja tuntematon. ●

Ulkoasu ja taitto: Irma Varrio